ROBOTIIKKA JA (KV.) LAKI

- MITÄ SODAN LAIT SANOVAT ROBOTEISTA?

Sotatieteellisen Seuran Seminaari, 22.11.2016
Vesa Kyyrönen, oikeustieteen tohtorikoulutettava

ROBOTIIKKA JA (KV.) LAKI

Suomessa viranomaistoiminta: perustuu aina lainsäädäntöön

Robotiikka: uusia näkökulmia vanhoihin oikeudenaloihin.

1. Laite itsesään:
   - Kv. oikeus, ihmisoikeudet, ns. omistusoikeus (ml. immateriaalioikeudet ja käyttöoikeus)…
2. Laitteen toiminta:
   - Kv. oikeus (mm. humanitäärinen oikeus), ihmisoikeudet, kansallinen säännöstö (RoE-ohjeistukset), vastuukysymykset…

- Perustilanteiden juridista ulottuvuutta sekoittaa mm.: laitteet järjestelmänä, kaksikäyttöisyys, vaihtelevat käyttötilanteet, kv. yhteistyö, viranomaisyhteistyö…

2. LAITE ITSESSÄÄN

ROBOTIIKKA JA (KV.) LAKI:

- ITSE LAITTEESTA

Esimerkkejä kansainvälisen oikeuden oikeudellisista normeista, jotka liittyvät sotilasrobotteihin laitteina:

- Artikla 36 (Geneven sop. I lisäpöytäkirja, 1977)
- CCW
- Martensin klausuuli –keskustelu (Haagin sopimuksista).
- Mutta myös muita kuten esim. ihmisoikeudet, kansainväliseen kauppaan liittyvät sopimukset…

Laitteet eivät ole ”oikeudellisessa tyhjiössä”.

ROBOTIIKKA JA (KV.) LAKI:

- ARTIKLA 36

- Geneven sopimuksen I lisäpöytäkirja – 1977.

Uudet aseet

- *Tutkiessaan, kehittäessään, hankkiessaan tai ottaessaan käyttöön uusia aseita tai sodankäyntimenetelmiä on kukin korkea sopimuspuoli velvollinen tutkimaan, olisiko niiden käyttö joissakin tai kaikissa olosuhteissa tämän pöytäkirjan tai muun kansainvälisen oikeuden asianomaista sopimuspuolta koskevan säännön mukaan kielletty.*

  - Valtiosopimukset 82/1980 (Finlex)

ROBOTIIKKA JA (KV.) LAKI:

- CCW (=ERÄITÄ TAVANOMAISIA ASEITA KOSKEVA SOPIMUS)

Kyseessä tiettyjen määriteltyjen asetyyppien kieltoregiimi

Nykyisellään sisältää viisi ns. pöytäkirjaa (Suomi on liittynyt niihin kaikkiin).

- LAWS-kierroksia käyty nyt kolme (2014-2016).
  - Lopputulos vaikuttaa olevan vielä auki.
  - Keskustelu jatkuu.

ROBOTIIKKA JA (KV.) LAKI:
- MARTENSIN KLAUSUULI

Kunnes täydellisempi sotalakikirja ehditään saattaa voimaan, korkeat sopimuksentekijät katsovat otolliseksi todeta, että niiden hyväksymiin säännöstelymääräyksiin sisältymättömissä tapauksissa väestö ja sodankävijät jäävät kansainvälisen oikeuden periaatteiden suojeluksen ja vallan alaisiksi, periaatteiden, jotka sellaisinaan ovat tuloksena sivistyskansojen kesken vakiintuneista tavoista, ihmisyyden laeista ja julkisen omantunnon vaatimuksista.

Valtiosopimukset 11/1924 (Finlex)

3. LAITTEEN TOIMIESSA

ROBOTIIKKA JA (KV.) LAKI:

- LAITTEEN TOIMIESSA

Merkittäviä oikeudellisia rakenteita mm.:

- Kv. oikeus (mm. humanitäärinen oikeus), ihmisoikeudet, Vastuukysymykset, muu kansallinen säännöstö (RoE-ohjeistukset)…

ROBOTIIKKA JA (KV.) LAKI:

- HUMANITÄÄRINEN OIKEUS – KV. OIKEUS

Jus in Bello:

Oikeudelliset perusperiaatteet pätevät kuten muussakin sodankäynnissä, erityisesti:

- Erotteluperiaate
- Suhteellisuusperiaate
- Välttämättömyysperiaate

…

- Mutta robotiikan oikeudelliseen keskusteluun kuuluu myös mm. antautumisen hyväksyminen, sotavankien kohtelu, kidutuskielto ja muut sotarikokset esim. raiskaus sodankäynnin välineenä yms.

ROBOTIIKKA JA (KV.) LAKI:
- VASTUUKYSYMYKSET

Valtiovastuu:

1. **Kansainvälisoikeudellisen normin rikkomus**
2. **Yhteys valtioon**

Robotiikan kannalta merkityksellistä:

- 1. kohta ei välttämättä muutu.
- Mutkistuuko yhteys valtioon?

ROBOTIIKKA JA (KV.) LAKI:

-KANSAINVÄLINEN RIKOSOIKEUS

- **Rikosoikeudelliset periaatteet keskittyvät ihmisiin.**

1. **Komentajavastuu.**
2. **Taistelija/operaattori on myös omista tekemisistään vastuussa (kv.) rikosoikeudellisesti.**

- Robotiikan kontekstissa vielä epäselvyyksiä. Kuitenkin perusperiaatteet eivät tästä muutu.
- Käytännön haasteet kuitenkin suuret. → Toisaalta käytännön haaste kv. rikosoikeudessa ovat suuria yleensäkin.

ROBOTIIKKA JA (KV.) LAKI:

- 4. YHTEENVETO

- **Paljon erilaista juridiikkaa – hankintasopimuksista operatiiviseen toimintaan.**

- **Uudet aspektit ja oikeudellinen (eettinen) koodisto pitää huomioida vakavasti, mutta vanhat periaatteet eivät sinänsä muutu.**

LOPPUUN MUISTUTUKSENA

Kun mietitään robotiikkaa voimankäyttökontekstissa tulee miettiä oikeudellista normistoa ja mm.:

- Laitteet järjestelmänä, kaksikäyttöisyyttä, vaihtelevat käyttötilanteita, kv. yhteistyötä, viranomaisyhteistyötä ja hankintojen suunnittelua sekä niihin liittyviä immateriaalioikeuksia…